

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan het collega van B&W van de gemeente

**Directoraat-Generaal
Bestuur, Ruimte en Wonen**
Directie Bouwen en Energie

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
Nederland
www.Rijksoverheid.nl

Kenmerk
2021-0000314381

Uw kenmerk

Bijlage(n)
1

Datum 6 juli 2021

Betreft Derde ronde proeftuinen aardgasvrije wijken

Geacht college,

U kunt weer een aanvraag indienen voor een proeftuin aardgasvrije wijken. Dit kan van 2 juli tot en met 1 november 2021. Als proeftuingemeente ontvangt u een financiële bijdrage vanuit het Rijk om bestaande woningen en andere gebouwen via een wijkgerichte aanpak aardgasvrij of aardgasvrij-ready te maken. De proeftuinen zijn onderdeel van het Programma Aardgasvrije Wijken¹. In deze brief en bijbehorende bijlage ga ik in op de inhoud van deze derde ronde, de voorwaarden voor indiening en het proces.

Focus op wat aanvullend is op huidige proeftuinen

De evaluatie van het aanvraag- en selectieproces van de tweede ronde proeftuinen² onderstreept het belang om voor deze ronde focus aan te brengen op wat aanvullend is op de huidige proeftuinen. Uit analyse blijkt dat er nog weinig aanpakken zijn met een warmtenet op basis van lagere temperaturen (<55°C), aanpakken met woningisolatie, al dan niet gecombineerd met een (hybride) warmtepomp, en all-electric oplossingen. Wel zijn er voldoende proeftuinen met midden- of hoge temperatuur (70-90°C) warmtenetten, waterstof en groen gas om van te leren.

Isolatie moet onderdeel zijn van de aanpak

Er zijn nog relatief weinig proeftuinen die inzetten op isolatie als onderdeel van de wijkgerichte aanpak naar een aardgasvrije omgeving. Er kan nog veel geleerd worden over bijvoorbeeld collectieve ontzorging van bewoners en mogelijke kostenbesparing bij een wijkgerichte aanpak. In deze ronde worden uitsluitend proeftuinen geselecteerd waarbij isolatie integraal onderdeel is van de aanpak. De mate van isolatie moet gericht zijn op het bereiken van de [standaard voor woningisolatie](#)³. Energiebesparing en energie-efficiëntie zijn toegevoegd als selectiecriteria.

---

¹ Zie www.aardgasvrijewijken.nl

² Het evaluatierapport van het aanvraag- en selectieproces van de tweede ronde proeftuinen te vinden op de website van PAW of via deze [link](#)

³ Kamerstukken II, 2020/2021, 32813, nr. 749

Datum
6 juli 2021

Kenmerk
2021-0000314381

Bij vooroorlogse woningen gaat de isolatiestandaard uit van een temperatuur in het afgiftesysteem van circa 70°C. Het eindbeeld mag hierbij een MT-oplossing zijn, of een hybride oplossing in combinatie met groen gas of waterstof. Voor naoorlogse woningen gaat de isolatiestandaard uit van een temperatuur in het afgiftesysteem van circa 50°C. De eindoplossing kan dus zijn een all electric-individuele warmtepomp, of een (Z)LT-warmtenet van <55 °C.

Stapsgewijze oplossingen naar aardgasvrij mogelijk

Voor deze ronde behoren stapsgewijze oplossingen met een groot CO₂-besparingspotentieel ook tot de mogelijkheden. Dat is nieuw ten opzichte van de vorige rondes. Stapsgewijs betekent een gefaseerde aanpak waarbij eerst de gebouwen gereed worden gemaakt voor aansluiting op een duurzame warmtebron door goede gebouwisolatie. Dit kan in combinatie met een hybride warmtepomp als tussenstap naar aardgasvrij. Hierbij is het van belang dat het eindbeeld (het alternatief voor aardgas) bekend is en dat de wijkgerichte aanpak centraal staat. De gebouwen moeten op de middellange termijn, vóór 2040, overgaan naar aardgasvrij.

Uitvoeringsgereed, haalbaar en betaalbaar

Meer nog dan in de vorige rondes ligt de nadruk op uitvoeringsgereedheid van de aanpak. Ook moet de aanpak haalbaar en betaalbaar zijn. De concrete uitwerking van de plannen, de kwaliteit van de businesscases en de betaalbaarheid van het aanbod wegen zwaar mee bij de selectie van de proeftuinen.

De vijf hoofdthema's zijn hetzelfde als bij de vorige ronde proeftuinen, te weten: financiële onderbouwing & businesscase, technische oplossingen, regie & organisatie, participatie & communicatie en verbinding met andere opgaven in de wijk. Al deze thema's zijn belangrijk in het bepalen van de uitvoeringsgereedheid en de haalbaarheid van de aanpak.

Draagvlak bewoners en bewonerstevredenheid

De overstap naar aardgasvrije wijken is een transitie waarin de bewoners een centrale plek hebben. Een belangrijke succesfactor om de transitie te laten slagen, is dat bewoners goed betrokken worden. De eerste twee rondes proeftuinen hebben dit laten zien en er is al veel geleerd over hoe dit vormgegeven kan worden. De lessen zijn terug te vinden in onder andere de Handreiking Participatie Wijkaanpak Aardgasvrij en de Participatie Uitgangspunten, die beide op www.aardgasvrijewijken.nl staan.

Naar aanleiding van de motie Beckerman/Koerhuis⁴ heb ik de uitvraag van de derde ronde verder aangescherpt. Gemeenten die een aanvraag willen indienen, moeten aangeven hoe zij borgen dat de aanpak mag rekenen op draagvlak bij en betrokkenheid van bewoners. Ook is toegevoegd dat zij dienen aan te geven hoe zij de betaalbaarheid voor alle bewoners en in het bijzonder voor huishoudens zonder of met beperkte financiële draagkracht borgen.

---

⁴ Kamerstukken II, 2020/2021, 32813, nr. 704

Datum
6 juli 2021

Kenmerk
2021-0000314381

Recent is een onderzoek uitgevoerd naar bewonerstevredenheid onder enkele proeftuingemeenten van de eerste ronde⁵. De resultaten van dit onderzoek kunt u benutten bij het vormgeven van uw aanpak. De genoemde aanscherping en dit onderzoek breng ik nadrukkelijk onder uw aandacht. Tevens zullen deze aspecten een belangrijk onderdeel zijn bij de selectie van de proeftuinen. Het meten van bewonerstevredenheid zal onderdeel worden van de lerende aanpak van de proeftuinen als geheel. Deze metingen ondersteunen geselecteerde gemeenten in hun aanpak.

Proces en planning derde ronde

Voor deze ronde proeftuinen is maximaal 50 miljoen euro beschikbaar. Hierbij wordt uitgegaan van een gemiddelde Rijksbijdrage van 4 miljoen euro per proeftuin. Uiterlijk tot en met 1 november 2021 17.00 uur kunt u een aanvraag indienen om in aanmerking te komen voor een bijdrage voor een in 2022 te starten proeftuin aardgasvrije wijken.

Het indienen van een aanvraag vindt plaats via een digitaal aanvraagformulier. Vanaf 2 juli 2021 is dit formulier ontsloten via www.aardgasvrijewijken.nl. Informatie over de wijze van indienen, de randvoorwaarden en selectiecriteria en het selectieproces vindt u in de bijlage en op bovengenoemde website. Op deze website kunnen ambtenaren van gemeenten zich ook aanmelden voor informatiebijeenkomsten over de derde ronde. [De Adviescommissie Aardgasvrije Wijken](#) adviseert de minister van BZK over de te selecteren aanvragen. In het eerste kwartaal van 2022 maakt de minister van BZK de selectie van de derde ronde proeftuinen bekend.

Kennis- en leerprogramma

Stel dat u geen aanvraag wilt indienen, dan wil ik u wijzen op het kennis- en leerprogramma (KLP) van het PAW voor alle gemeenten. Het KLP is er om gemeenten te ondersteunen in het oppakken en uitvoeren van hun regierol in de transitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving. Informatie over het KLP en de vele kennisbijeenkomsten zijn te vinden op www.aardgasvrijewijken.nl.

Hoogachtend,

de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
mede namens de programmapartners: het ministerie van EZK, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen,

drs. K.H. Ollongren

Bijlage: Uitvraag derde ronde proeftuinen aardgasvrije wijken

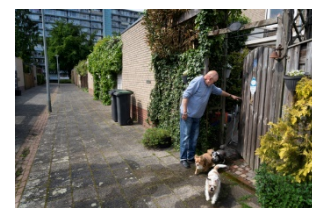
---

⁵ Kamerstukken II 2020/2021, 32847, nr. 760

2 juli 2021

Uitvraag

Derde ronde proeftuinen aardgasvrije wijken

1 Inhoudsopgave

0.	Leeswijzer.....	4
1	Deel I - Randvoorwaarden en selectiecriteria.....	5
1.1	Algemene randvoorwaarden	5
1.2	Financiële randvoorwaarden	6
1.3	Randvoorwaarden indiening.....	6
1.4	Selectiecriteria	7
1.4.1	Uitvoeringsgereedheid.....	7
1.4.2	Energiebesparing en energie-efficiëntie	8
1.4.3	Opschalingsperspectief	9
1.4.4	Wijze van beoordelen	9
2	Deel II - Vragen derde ronde proeftuinen (aanvraagformulier)	11
2.1	Contactgegevens en gegevens verantwoordelijke wethouder	11
2.2	Algemene gegevens aanvraag	11
2.3	Informatie wijk en aanpak	12
2.4	Wijkanalyse	14
2.5	Samenvatting project.....	14
2.6	Planning en fasering.....	15
2.7	Bestaande studies, overeenkomsten en afspraken.....	15
2.8	Opschalingsperspectief.....	16
3	Technische oplossingen	16
3.1	Technische oplossingen I	16
	Welk aardgasvrij eindbeeld is voorzien en wat zijn de eigenschappen?.....	16
3.1.1	Toelichting op het technische concept	19
3.2	Technische oplossingen II	20
3.2.1	Op welke manier is het technisch ontwerp van de alternatieve warmtevoorziening tot stand gekomen?.....	20
3.2.2	Relatie met RES/RSW, TVW en leidraad	20
3.2.3	Technische risico's	21
3.2.4	Energiebesparing en energie-efficiëntie van het systeem.....	21
3.3	Technische oplossingen III	23
	Technische uitwerking gebouw gebonden maatregelen en bijbehorende kosten	23

3.3.1	Technische uitwerking wijkmaatregelen en bijbehorende kosten	23
3.3.2	Ontzorging en verantwoordelijkheden met betrekking tot de technische uitwerking	24
4	Financiële onderbouwing en businesscase	24
4.1	Financiële onderbouwing en businesscase	24
4.2	Hoe wordt ingespeeld op de (financiële) risico's?	28
4.3	Hoe wordt in de financiële onderbouwing invulling gegeven aan betaalbaarheid voor huurders en woningeigenaren?	28
5	Regie & organisatie	29
5.1	Regierol gemeente	29
5.2	Rol gemeenteraad	29
5.3	Rol woningbouwcorporaties	30
5.4	Rol bewonersinitiatief	30
5.5	Rol netbeheerder	30
5.6	Projectstructuur	30
5.7	Borging participatie- en communicatieproces	30
6	Participatie & communicatie	31
6.1	Participatie & communicatie	31
6.2	Bewonersinitiatieven	32
6.3	Looptijd proeftuin	32
6.4	Andere organisaties	32
7	Verbinden van opgaven	33
8	Wob (Wet openbaarheid van bestuur)	34
8.1	Openbaarmaking aanvraag	34

Leeswijzer

In dit document treft u de uitvraag van de derde ronde proeftuinen aardgasvrije wijken aan.

Het bestaat uit twee delen:

- een algemeen deel over de randvoorwaarden en de selectiecriteria (H1);
- een deel met alle vragen die gemeenten moeten beantwoorden bij het indienen van een aanvraag (H2 t/m 8) . Deze vragen staan in het aanvraagformulier waarmee gemeenten een aanvraag kunnen doen.

Wijze van indienen van een aanvraag

Het indienen van een aanvraag vindt plaats via een digitaal aanvraagformulier. Op 2 juli 2021 wordt dit formulier ontsloten via www.aardgasvrijewijken.nl. Op deze website vindt u ook een instructie voor het doen van een aanvraag. U kunt de aanvraag tussentijds opslaan, in de instructie staat hoe u dit doet. We adviseren u om tijdig te testen of u kunt inloggen met e-Herkenning en of u de weg weet te vinden in het aanvraagformulier. Log niet pas de laatste week voor de deadline in: uiterlijk tot en met 1 november 2021 17.00 uur kunt u een aanvraag indienen.

Voor meer informatie / vragen

Meer informatie over de derde ronde proeftuinen vindt u op de website: www.aardgasvrijewijken.nl.

Daar kunt u zich ook aanmelden voor een van de informatiebijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten leggen we meer uit over de derde ronde proeftuinen en kunt u vragen stellen.

Voor vragen kunt u ook terecht bij de PAW helpdesk via www.aardgasvrijewijken.nl/contact

1. Randvoorwaarden en selectiecriteria

1.1 Algemene randvoorwaarden

1. Aanvragen kunnen alleen worden ingediend door een gemeente.
2. Aanvragen kunnen alleen worden ingediend voor één aaneengesloten gebied binnen een wijk, buurt of dorp (hierna te noemen: wijk).
3. De aanvraag dient door het college van B&W te zijn goedgekeurd.
4. De gemiddelde Rijksbijdrage per proeftuin is circa 4 miljoen euro. Let wel dat bij vergelijkbare aanvragen, qua aanpak en beoordeelde kwaliteit, kostenefficiëntie een belangrijk afwegingscriterium is. De omgerekende gevraagde bijdrage per woning en per woningequivalent wordt dan meegewogen in de selectie.
5. Er wordt uitgegaan van gemiddeld 500 woningen per wijk. Het aantal woningen is een richtlijn, hier kunt u gemotiveerd van afwijken.
6. Alle gebouwen in het afgebakende gebied binnen de gekozen wijk maken deel uit van de aanpak. Het uitsluiten van gebouwen binnen het plangebied (bijvoorbeeld vanwege een andere eigendomssituatie of de functie) is niet mogelijk.
7. Gebieden die uitsluitend de functie van bedrijventerrein of kantoorlocatie hebben, komen niet in aanmerking om een proeftuin te worden in de derde ronde. Het gebied moet altijd een mix van bouwtypen en gebouweigenaren bevatten.
8. Deze ronde worden uitsluitend aanpakken geselecteerd waarbij isolatie onderdeel uitmaakt van de aanpak. De isolatieaanpak moet gericht zijn op het bereiken van de Standaard voor woningisolatie.
9. Uitvoering van de aanpak zoals beschreven in deze aanvraag dient te starten in 2022. Met start van de uitvoering wordt bedoeld: het doen van elke activiteit die past binnen de aanpak van het aardgasvrij maken van de wijk of binnen de ingediende stapsgewijze aanpak. Activiteiten kunnen variëren van een bewonersbijeenkomst tot het uitvoeren van ingrepen aan gebouwen. In deze definitie is uitvoering dus breder bedoeld dan de fysieke uitvoering / de implementatie.
10. De Rijksbijdrage dient ingezet te worden gedurende de looptijd van de proeftuin, deze periode loopt van 2022 t/m 2030.
11. De aanpak leidt gedurende de looptijd van de proeftuin (tot en met 2030) zo veel mogelijk direct tot reductie van de warmtebehoefte, het aardgasgebruik en CO₂-emissies. Het is reeds bekend naar welk eindbeeld wordt toegewerkt.

12. De wijk dient uiterlijk in 2040 aardgasvrij te zijn.¹

1.2 Financiële randvoorwaarden

1. De Rijksbijdrage kan ingezet worden voor de financiering van de meerkosten bij de uitvoering van het project ten opzichte van het voortzetten van de huidige situatie (wordt ook wel "onrendabele top" genoemd) en betreft het gedeelte van de investering wat niet afgedekt kan worden uit de exploitatie. Deze kosten moeten direct gerelateerd zijn aan de betreffende proeftuin en het aardgasvrij maken ervan, of in het geval er voor een stapsgewijze aanpak gekozen wordt, aan deze stapsgewijze aanpak.
2. Kosten die worden opgevoerd in de begroting van de proeftuinaanvraag moeten toewijsbaar zijn aan de proeftuin zelf. Bij uitzondering is het mogelijk om ook kosten mee te nemen indien hierdoor andere buurten/wijken/gebouwen op een later tijdstip meegenomen kunnen worden in het traject naar aardgasvrij. Denk bijvoorbeeld aan een warmteleiding met een iets grotere capaciteit om later ook een naastliggende buurt aan te kunnen sluiten. Dit dient in de aanvraag goed onderbouwd te worden, en de additionele, niet proeftuinwijk gebonden kosten, mogen slechts een heel beperkt deel van de totale begroting uitmaken waarvoor een Rijksbijdrage wordt gevraagd.
3. Wordt in de aanpak gekozen voor een warmtenet, dan is het tarievenbesluit voor warmte dat ACM jaarlijks publiceert van toepassing. Kijk op www.acm.nl/nl/warmtetarieven waar een maximumprijs (vast en variabel) uit bestaat.
4. Projectgebonden proces- en advieskosten mogen onderdeel uit maken van de gevraagde Rijksbijdrage.
5. Deze ronde wordt geen Rijksbijdrage verstrekt voor de opwek van groen gas en de ontwikkeling van de productie en de infrastructuur voor waterstof. Waterstof en groen gas in combinatie met een hybride warmtepomp is wel mogelijk als alternatief voor aardgas bij een stapsgewijze aanpak (bijvoorbeeld voor vooroorlogse woningen). De Rijksbijdrage kan dan worden benut voor de isolatieopgave en hybride warmtepompen.

1.3 Randvoorwaarden indiening

Het aanvraagformulier dient volledig ingevuld te worden. Aanvragen die ná maandag 1 november 2021 17:00 uur worden ingediend, worden niet in behandeling genomen.

Met het indienen van een aanvraag verklaart de gemeente dat:

- De aanvraag door haar college van B&W is goedgekeurd.

---

¹ Indien het eindbeeld groen gas of waterstof is, is het mogelijk dat de toevoer nog niet geheel verduurzaamd is in 2040 en dat er nog een resterende bron van aardgas is die via de bronnenaanpak verduurzaamd wordt na 2040.

Met het indienen van een aanvraag verklaart de gemeente dat bij selectie als proeftuin:

- Zij akkoord is dat de aanvraag actief openbaar wordt gemaakt conform de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). In het aanvraagformulier kan de gemeente aangeven welke informatie zij niet openbaar wenst te maken. Dit kan uitsluitend op grond van de uitzonderingsgronden vermeld in de Wob, bijvoorbeeld daar waar het gaat om bedrijfsgevoelige informatie en persoonsgegevens. Het ministerie van BZK zal een eigen toets uitvoeren op de uitzonderingsgronden vermeld in de Wob.
- Zij een actieve rol in het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) neemt en proactief zorgt voor overdracht van de kennis die wordt opgedaan in de proeftuin, zowel binnen de gemeente, als tussen de proeftuingemeenten onderling en, via het Kennis- en Leerprogramma, naar alle gemeenten van Nederland.
- Zij medewerking verleent aan de monitoring en de evaluatie van de proeftuin.

1.4 Selectiecriteria

De volgende selectiecriteria worden gehanteerd: allereerst speelt de algehele kwaliteit van de aanvraag op de uitgevraagde vijf thema's een belangrijke rol. Daarnaast wordt in het bijzonder gelet op uitvoeringsgereedheid, energiebesparing en –efficiëntie en opschalingsperspectief. Deze criteria worden hieronder nader toegelicht. Bij de selectie kijkt de Adviescommissie Aardgasvrije Wijken ook naar de zogenaamde spreidingscriteria (zie paragraaf 1.4.4). Het kan voorkomen dat een aanvraag goed scoort op kwaliteit en toch niet geselecteerd wordt op grond van de spreidingscriteria. Andere aanvragen kunnen vanwege de spreidingscriteria beter passen in de portefeuille van alle proeftuinen om van te leren. Voor deze ronde proeftuinen is sprake van een maximum toe te kennen budget van 50 miljoen euro.

1.4.1 Uitvoeringsgereedheid

De mate waarin het aannemelijk is dat, op basis van de in de aanvraag geleverde informatie, de aanpak² direct na selectie als proeftuin van start kan gaan én in 2030 is afgerond. Hierbij gaat het om een combinatie van het reeds doorlopen proces (de fase waarin de aanpak zich bevindt), de wijze waarop de aanpak aansluit bij de kenmerken van de wijk, het tot nu toe verkregen draagvlak, de technische gereedheid, de financiële onderbouwing, en de wijze waarop de (project)organisatie is ingericht en het college en de Raad betrokken zijn. De aannemelijkheid wordt in het bijzonder getoetst aan de hand van de volgende elementen:

- De planning en fasering van de aanpak.

---

² Met de aanpak wordt bedoeld: alle activiteiten die in het kader van de proeftuin aardgasvrij plaatsvinden en die erop gericht zijn om ofwel de wijk voor 2030 aardgasvrij te maken ofwel de gebouwen in de wijk en het warmtesysteem zo in te richten dat op middellange termijn overgegaan kan worden op aardgasvrij.

- De mate waarin het technische concept is uitgewerkt en welke vooronderzoeken al zijn gedaan. Dit heeft met name betrekking op de vragen van het onderdeel Technische oplossingen.
- Wat betreft isolatie en woningmaatregelen wordt gekeken of er een maatregelenpakket per woning is opgesteld, en of dit gedaan is op basis van een gemiddelde woning met aannames, of per (meest voorkomende) woningtype, of er woningschouwen geweest zijn en of er al daadwerkelijke offertes zijn aangevraagd.
- Wat betreft de maatregelen op wijkniveau wordt gekeken naar de fase van het technische ontwerp (idee / schetsontwerp / voorlopig ontwerp / definitief ontwerp). Dit betreft de mate van uitwerking van het technisch systeem: zijn de vermogens, leiding tracés e.d. al bekend? Is er al nagedacht over bovengrondse en ondergrondse ruimtelijke inpassing? Is verzwaring van het elektriciteitsnet noodzakelijk bij de gekozen oplossing en zo ja, zijn hierover al afspraken gemaakt met de regionale netbeheerder? Welke haalbaarheidsstudies zijn gedaan, is er bijvoorbeeld al een onderzoek gedaan naar bodemgeschiktheid?
- Of er uitgewerkte business cases zijn voor de eigenaar-bewoner, voor de andere gebouw eigenaren, voor het warmtebedrijf / de warmteleverancier en voor de energieproducent.
- De stadia waarin de business cases zich bevinden.
- De wijze waarop op financiële risico's wordt ingespeeld.
- Hoe het financieel aanbod aan huurders van woningen en eigenaar-bewoners eruit ziet en hoe daarmee de betaalbaarheid is geborgd voor alle bewoners.
- Of er een heldere visie is op de regierol van de gemeente, en deze indien relevant gespecificeerd is naar woningcorporatie en bewonersinitiatief.
- Of er een heldere besluitvormingsstructuur met een visie op de borging van de democratische kwaliteit en/of positionering van de gemeenteraad is.
- Of er aantoonbare betrokkenheid en reëel commitment van de belangrijkste stakeholders is.
- Of er een bij de ambitie passend voorstel voor inrichting en ophanging van de projectorganisatie is.
- Sociale uitvoeringsgereedheid: de onderbouwing waarom verwacht mag worden dat er actief draagvlak is bij bewoners voor het aardgasvrij maken van hun woningen door middel van deze aanpak. En de wijze waarop is geborgd dat de aanpak mag rekenen op draagvlak bij en betrokkenheid van bewoners.
- Of de te verbinden (fysieke en sociaaleconomische) opgaven op basis van de wijkanalyse in beeld zijn gebracht en hebben bijgedragen aan c.q. onderdeel vormen van de voorgestelde wijkgerichte aanpak.
- Of er is zicht is op het betrekken van de interne organisatie en relevante stakeholders wat betreft het verbinden van opgaven.

1.4.2 Energiebesparing en energie-efficiëntie

Bij het beoordelen van de aanvraag wordt gekeken naar het CO₂-besparingspotentieel in 2030.

Dit wordt bekeken aan de hand van de mate van de energiebesparing en de voor het systeem benodigde input

van (duurzame) energiedragers.

De CO₂-reductie wordt deels veroorzaakt door maatregelen binnen de gekozen warmteoplossing in de wijk (door reductie van de benodigde hoeveelheid energie – ten gevolge van besparing van de netto warmtevraag door o.a. isolatie en door grotere energie-efficiëntie en gebruik van lokale bronnen) en deels door verduurzaming van de bronnen buiten de wijk – waaronder de landelijke elektriciteitsmix en bijvoorbeeld de bijmenging van groen gas.

Omdat de verduurzaming van landelijke bronnen buiten de invloedssfeer van de proeftuinen ligt, zal de focus liggen op de besparing en energie-efficiëntie. Daarnaast zal de CO₂-reductie voor verschillende scenario's van verduurzaming van de energiebronnen worden ingeschat. Om de ingediende aanvragen op een gelijke manier te kunnen beoordelen, wordt de energiebesparing en energie-efficiëntie van het wijksysteem in detail uitgevraagd en wordt de CO₂-uitstoot op basis hiervan door RVO ingeschat. Hiertoe is een kader ontwikkeld voor de vertaling van de te nemen energiebesparende maatregelen en benodigde input van (duurzame) energiedragers voor het verwarmingssysteem (en het opwekken van warm tapwater) naar CO₂-uitstoot. Dit kader is te vinden op www.aardgasvrijewijken.nl.

1.4.3 Opschalingsperspectief

De inschatting van de mate waarin de aanpak op andere plekken in de gemeente en in het land is toe te passen. Aan de gemeente wordt gevraagd om een inschatting te geven van de opschalingsmogelijkheden van de aanpak, zowel binnen de eigen gemeente (in andere kernen of wijken) als in de rest van het land. Dit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op veel voorkomende woningvoorraadkarakteristieken en/of bepaalde doelgroepen met passende verduurzamingsarrangementen (technische oplossing en ontzorgende methodiek). Ook wordt gekeken naar het opschalingsperspectief van de gekozen maatregelen en de ontzorgingsaanpak, zie daarvoor paragraaf 2.8.

1.4.4 Wijze van beoordelen

In de eerste fase analyseren expertteams, onder coördinatie van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), de algehele kwaliteit van de aanvraag op de uitgevraagde vijf thema's. Energiebesparing en –efficiëntie wordt specifiek geanalyseerd bij het thema techniek. Daarnaast wordt de uitvoeringsgereedheid geanalyseerd op basis van de onder 1.4.1 genoemde elementen. Deze kwaliteitsanalyses dienen als hulpmiddel voor de Adviescommissie Aardgasvrije Wijken. De kwaliteitsanalyse die door de expertteams over de ingediende aanvraag is gemaakt, zal - nadat de selectie bekend gemaakt is- ter informatie met de gemeente gedeeld worden.

In de tweede fase adviseert de Adviescommissie Aardgasvrije Wijken de minister van BZK over de te selecteren aanvragen. In het huidige tijdsgewricht is nog niet bekend wat de meest kansrijke aanpakken zijn voor het

aardgasvrij maken van de bestaande gebouwde omgeving. Met het oog op het omgaan met, en invullen van deze kennislacune maakt het interbestuurlijke Programma Aardgasvrije Wijken bij zijn werkwijze maximaal gebruik van kennis en ervaring uit de praktijk. Daarom is een breed samengestelde Adviescommissie aangezocht die onder meer adviseert over de te maken selecties. Naast de belangrijkste partners die namens de gebouwde omgeving deelnemen aan het klimaatakkoord hebben ook de medeoverheden en twee hoogleraren zitting in de Adviescommissie. Daarnaast zit de directeur-generaal Bestuur, Wonen en Ruimte van het ministerie van BZK de Adviescommissie voor.

De Adviescommissie Aardgasvrije Wijken beoordeelt zelfstandig alle aanvragen. Zij kijkt hierbij naar de bovengenoemde selectiecriteria en kan daarbij als hulpmiddel gebruik maken van de kwaliteitsanalyses van de expertteams. Naast de algehele kwaliteit, uitvoeringsgereedheid, energiebesparing en –efficiëntie en opschalingsperspectief, neemt de Adviescommissie ook de spreidingscriteria mee bij het opstellen van haar advies voor de te selecteren proeftuinen. De commissie streeft bij de totstandkoming van het advies naar een zo divers mogelijke portefeuille met in ieder geval spreiding over technieken, participatieaanpakken en een evenwichtige spreiding over grote/kleine gemeenten, verdeling van huur- en koopwoningen en utiliteitsgebouwen. Net als in de tweede ronde proeftuinen speelt het criterium van de regionale spreiding een minder stringente rol. Uiteraard blijft een evenwichtige verdeling van proeftuinen over heel Nederland het streven.

In het eerste kwartaal van 2022 maakt de minister van BZK de selectie van de derde ronde proeftuinen bekend. Zowel geselecteerde als niet-geselecteerde gemeenten ontvangen een gemotiveerde beschikking. Gemeenten worden voorafgaand telefonisch op de hoogte gebracht over het proces rondom de bekendmaking van de selectie.

2. Vragen derde ronde proeftuinen (aanvraagformulier)

Het indienen van een aanvraag vindt plaats via een digitaal aanvraagformulier. Hoofdstukken 2 t/m 8 bevatten alle vragen die gemeenten moeten beantwoorden bij het indienen van een aanvraag. Het aanvraagformulier is opgebouwd aan de hand van de volgende onderdelen: algemene gegevens, de financiële onderbouwing, technische oplossingen, participatie & communicatie, regie & organisatie en het verbinden van opgaven. Deze onderdelen moeten volledig en in het gevraagde format ingevuld worden om in aanmerking te komen voor een Rijksbijdrage voor een proeftuin. Het is niet toegestaan aanvullende bijlagen op te nemen, ongevraagd toegevoegde bijlagen zullen niet in de beoordeling worden meegenomen. Deze ronde wordt niet uitgevraagd naar facultatieve thema's.^[1] Ten slotte wordt gevraagd aan te geven of er passages uit de aanvraag zijn die niet openbaar gemaakt kunnen worden op grond van uitzonderingsgronden vermeld in de WOB.

2.1 Contactgegevens en gegevens verantwoordelijke wethouder

In het aanvraagformulier kunt u de gegevens van uzelf en de verantwoordelijke wethouder invullen.

2.2 Algemene gegevens aanvraag

1. Provincie waar de proeftuin plaats zal vinden: [tekstveld max. 50 tekens]
2. Plaatsnaam waar de proeftuin plaatsvindt: [tekstveld max. 50 tekens]
3. Naam wijk of buurt: [tekstveld max. 50 tekens]
4. Gevraagde Rijksbijdrage incl. BTW: [in euro's]
5. Wijkt u substantieel af van een bijdrage van 4 miljoen euro? (Zowel hoger als lager)
[ja/nee]
6. Zo ja, geef een motivatie waarom de bijdrage afwijkt. [tekstveld max. 400 tekens]
7. Over welk deel van de BTW-kosten van de toegekende Rijksbijdrage maakt de gemeente aanspraak op het BTW-compensatiefonds? [in euro's]

Dit deel zal niet uitgekeerd worden via het gemeentefonds, maar vraagt de gemeente zelf terug bij het BTW-compensatiefonds.

---

^[1] In de tweede ronde was het mogelijk om zogenaamde facultatieve thema's in te vullen. Het ging om klimaatadaptatie, circulair bouwen, utiliteitsbouw als aanjager voor de energietransitie in de wijk en arbeidsmarkt & scholing. Na analyse van de huidige proeftuinen is bepaald dat er voldoende aanpakken zijn om te leren op bovenstaande thema's. Klimaatadaptatie kan nog wel worden opgenomen bij het thema verbinden van opgaven.

Voor vragen over het BTW-compensatiefonds raden wij u aan in eerste instantie bij uw eigen financiële afdeling te informeren. Overheden betalen niet in alle gevallen BTW. Afhankelijk van de wijze waarop de wijkaanpak is ingericht, kan uw gemeente gebruik maken van het BTW-compensatiefonds.

8. Gemiddelde investering per woning: [in euro's]

Dit is inclusief de kosten die buiten de woning zelf gemaakt worden (aanleg/gereedmaken bron, aanleg infrastructuur incl. woningaansluitingen en dergelijke, maar exclusief project-, proces- of ontwikkelkosten).

9. Behoren ook andere gebouwen (zijnde niet-woningen) tot de aanpak? [ja/nee]

Voor andere gebouwen: gemiddelde investering per woningequivalent (weq) : [in euro's]

Voor het rekenen met utiliteitsbouw wordt een weq gelijkgesteld aan 130 m² oppervlakte. Het omrekenen van het totaaloppervlak utiliteitsbouw naar woningequivalenten gaat dus als volgt:

Totaaloppervlak utiliteitsbouw / 130 = Q woningequivalenten.

10. Op welke termijn wordt de wijk aardgasvrij? [Aanvinken optie a of b]

- a) Binnen de looptijd van de proeftuin, dus voor 2030.
- b) Na de looptijd van de proeftuin, maar uiterlijk voor 2040. In de aanpak wordt de wijk stapsgewijs klaargemaakt voor het omschakelen naar het aardgasvrije eindbeeld op middellange termijn.

(Indien b wordt aangevinkt, verschijnt de volgende vraag).

11. Beantwoord onderstaande vragen: [tekstveld max. 4.000 tekens]

- Waarom is het nu niet mogelijk / wenselijk om meteen op een aardgasvrij alternatief over te stappen?
- Wat is de meerwaarde om nu aan de slag te gaan met een stapsgewijze aanpak?
- Hoe ziet het (aardgasvrije) eindbeeld eruit?
- Op welke termijn wordt dit eindbeeld gerealiseerd?
- Welke stappen zijn in 2030 gezet? Benoem het (geschatte) aantal getroffen maatregelen en het aantal verduurzaamde gebouwen.
- Welke stappen worden na 2030 gezet?
- Hoe wordt het aardgasvrije eindbeeld in (uiterlijk) 2040 geborgd?

2.3 Informatie wijk en aanpak

Onder een wijk wordt verstaan: een aaneengesloten geografisch geheel van gebouwen. Dit hoeft niet overeen te komen met de wijkindeling zoals gehanteerd wordt door het CBS. Ook dorpen en woonkernen vallen onder de definitie. Verder wordt in dit formulier gesproken over "wijk". Alle gebouwen in de gekozen wijk maken

deel uit van de aanpak. Het uitsluiten van gebouwen binnen het plangebied (bijvoorbeeld vanwege een andere eigendomssituatie of de functie) is niet mogelijk. Een gefaseerde aanpak van de wijk kan wel, geef dit helder aan in de planning van de aanpak.

12. Geef een afbakening van de wijk via een bestand in de vorm van een shapefile-bestand. In dit bestand geeft u de begrenzing van de proeftuin gedetailleerd weer. U kunt voor de intekening van de afgebakende wijk en het aanmaken van de shapefile gebruik maken van [de handleiding](#). De shapefile kunt u aanleveren met de volgende bestandstypen: zip met POLYGON.dbf; POLYGON.shp; POLYGON.shx; POLYGON.prj.
13. Wat is het totaal aantal woningen in de proeftuin? [tekstveld max. 10 tekens]
Er wordt uitgegaan van gemiddeld 500 woningen per wijk of buurt. Het aantal woningen is een richtlijn, hier kunt u gemotiveerd van afwijken.
14. Wijkt u af van de richtlijn van gemiddeld 500 woningen per wijk of buurt? [ja/nee]
15. Zo ja, motiveer waarom u van de richtlijn afwijkt. [tekstveld max. 1.000 tekens].
16. Wat is het totaal aantal utiliteitsgebouwen in de proeftuin? [tekstveld max. 10 tekens]
17. Aantal woningen dat deel uitmaakt van de aanpak en het bouwjaar:
  - a) < 1945 [aantal]
  - b) 1945 – 1959 [aantal]
  - c) 1960 – 1979 [aantal]
  - d) 1980 - 1999 [aantal]
  - e) 2000 – heden [aantal]
18. Wat is het aantal woningen van een bepaald woningtype:
  - a) Tussenwoning [aantal]
  - b) Hoekwoning [aantal]
  - c) Gestapelde bouw [aantal]
  - d) Twee-onder-een-kap [aantal]
  - e) Vrijstaand [aantal]
19. Wat is het aantal woningen met een bepaalde eigendomsverhouding:
  - a) Woningbouwcorporatiebezit [aantal]
  - b) Particuliere huurwoningen [aantal]
  - c) Koopwoningen [aantal]
  - d) Overig [aantal]
20. Aantal utiliteitsgebouwen die onderdeel uitmaken van de aanpak en het bouwjaar:

- a) < 1945 [aantal]
- b) 1945 – 1959 [aantal]
- c) 1960 – 1979 [aantal]
- d) 1980 - 1999 [aantal]
- e) 2000 - heden [aantal]

21. Geef aan wat gebruiksfunctie is van de gebouwen conform de BAG9 en het aantal:

- a) Kantoren [aantal]
- b) Onderwijs [aantal]
- c) Gezondheidszorg [aantal]
- d) Sport [aantal]
- e) Horeca en Logies [aantal]
- f) Winkels [aantal]
- g) Celfunctie [aantal]
- h) Industrie [aantal]
- i) Bijeenkomst [aantal]
- j) Overig, namelijk [aantal]

[Nader omschreven in de Catalogus BAG 2018, tabel 8.2.b]

22. Wie zijn de eigenaren en gebruikers van de gebouwen? [tekstveld max. 1.000 tekens]

23. Wat is de oppervlakte van de gebouwen en de warmtevraag van de gebouwen ten behoeve van warmtapwater en ruimteverwarming (indien bekend)? [tekstveld max. 3.000 tekens]

2.4 Wijkanalyse

24. Geef een analyse van de wijk met daarin de demografische en sociaaleconomische kenmerken, en relevante overige fysieke en sociaaleconomische gegevens van de wijk (op basis van bijvoorbeeld CBS-gegevens, gesprekken met collega's uit andere beleidsdomeinen en de Leefbarometer). [tekstveld max. 7.000 tekens]. U kunt bij de wijkanalyse maximaal 5 grafieken of tabellen van maximaal 2 pagina's per grafiek of tabel uploaden. Dit kan met de volgende bestandstypen: Excel, PDF, Word, JPG, PNG, GIF. Het is niet toegestaan deze uploadmogelijkheid te gebruiken om stukken tekst bij te voegen. Bij overschrijding van het voorgeschreven aantal wordt het teveel niet meegenomen bij de beoordeling.

2.5 Samenvatting project

25. Voeg een samenvatting van het project toe (maximaal 4 pagina's als Word-document). Bij overschrijding van het voorgeschreven aantal wordt het teveel niet meegenomen bij de beoordeling. Het doel is om de aanpak kort te beschrijven. In de samenvatting komt de integraliteit en samenhang tussen de verschillende thema's terug. Ga minimaal in op de keuze voor de technische oplossing (bij voorkeur met een schematische weergave), het financieel plan, de invulling van de regierol van de gemeente en de inrichting van de (project)organisatie, de samenwerking met stakeholders, de wijze waarop de participatie- en communicatieaanpak is ingericht en waarom het zo is ingericht, en de andere opgaven die verbonden worden met de aardgasvrij aanpak.

2.6 Planning en fasering

26. Beschrijf de planning en fasering voor de korte en lange termijn. [tekstveld max. 8.000 tekens]. U kunt eventueel maximaal 2 grafieken of tabellen van maximaal 2 pagina's per grafiek of tabel uploaden. Dit kan met de volgende bestandstypen: Excel, PDF, Word, JPG, PNG, GIF]. Het is niet toegestaan deze uploadmogelijkheid te gebruiken om stukken tekst bij te voegen. Bij overschrijding van het voorgeschreven aantal wordt het teveel niet meegenomen bij de beoordeling.
- Geef aan in welke fase het plan zich bevindt, bijvoorbeeld: idee, concept, schetsontwerp, definitief ontwerp.
  - Geef een planning van de aanpak vanaf 2022 over de volledige looptijd van het plan. Dus tot de wijk aardgasvrij is gemaakt, plus de nazorgfase. Benoem hierbij de acties, mijlpalen, voorziene go/no go besluiten en de verbinding met de participatieaanpak. Geef ook de resultaten aan per fase. Vermeld evaluatie & bijstuurmomenten. Onderscheid in de planning de fases van voorbereiding, uitvoering, realisatie en nazorg.
  - Geef aan welke stakeholders betrokken zijn in welke fase en wie verantwoordelijk is voor welke acties en het halen van de (sub)doelen.
  - Benoem in de fasering van de plannen wat nodig is om de volgende fase in te gaan. Ontbreekt er bijvoorbeeld nog een partij in de keten of wijkaanpak, geef dan aan in de planning en fasering hoe de ontbrekende partij geselecteerd wordt.

2.7 Bestaande studies, overeenkomsten en afspraken

27. U kunt hier, indien beschikbaar, bestaande haalbaarheidsstudies, energiescans, onderzoeken aan de gebouwen, samenwerkingsovereenkomsten, intentieverklaringen, vergunningen, etc. uploaden. Geef in elke bestandsnaam duidelijk aan wat er in het bestand staat. Bijv. 'Haalbaarheidsstudie.' U kunt maximaal 5 bestanden en per bestand maximaal 15 pagina's uploaden. Dit kan met de volgende bestandstypen: Excel, PDF, Word.

Let op: **Deze bestanden worden niet meegenomen in de beoordeling.** De antwoorden die u in het aanvraagformulier invult, zijn doorslaggevend. De uploadmogelijkheid wordt alleen gebruikt voor substantiëring van de feiten in het aanvraagformulier en dan nog uitsluitend, voor zover dat naar het oordeel van de experts onder coördinatie van RVO en de Adviescommissie wenselijk is. U wordt er daarom op gewezen dat **alle voor de beoordeling relevante feiten moeten worden opgenomen in het webformulier. Van feiten die alleen zijn opgenomen in de bestanden die u hier uploadt, kunt u er niet vanuit gaan dat deze in de beoordeling zullen worden betrokken.**

28. Geef een korte toelichting bij deze documenten. Geef bijvoorbeeld aan welke partijen de onderzoeken hebben uitgevoerd, wat de belangrijkste uitkomsten zijn, met wie de overeenkomsten zijn aangegaan en wat de vastgelegde afspraken zijn. Beperk u zich tot relevante documenten en geef bij uitgebreidere rapporten aan op welke pagina's de relevante informatie staat. [tekstveld max. 3.200 tekens].

2.8 Opschalingsperspectief

29. Omschrijf het opschalingsperspectief van uw aanpak. Dit kan betrekking hebben op veel voorkomende woningvoorraadkarakteristieken en/of bepaalde doelgroepen met passende verduurzamingsarrangementen (technische oplossing en ontzorgende methodiek). In hoeverre is de aanpak opschaalbaar binnen de eigen gemeente (kan het ook in andere wijken of kernen worden toegepast)? En binnen de rest van het land? En waarom? [tekstveld max. 600 tekens]
30. Wat is het opschalingsperspectief van de gekozen maatregelen en de ontzorgingsaanpak? Kan het in veel andere wijken worden herhaald? [tekstveld max. 600 tekens]
31. Is er ook al sprake van een plan om de vraag wijkoverstijgend te bundelen en/of de verbinding te leggen met aanbieders met een opschalingsplan? Zo ja, hoe ziet dit eruit? [tekstveld max. 600 tekens].

3. Technische oplossingen

3.1 Technische oplossingen I

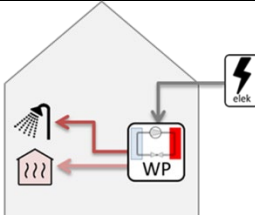
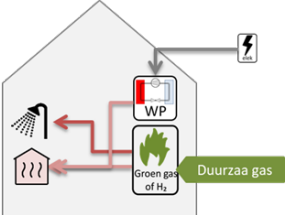
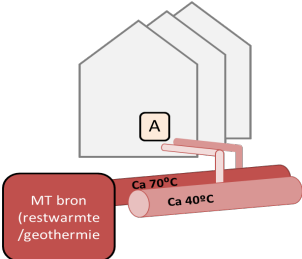
Welk aardgasvrij eindbeeld is voorzien en wat zijn de eigenschappen?

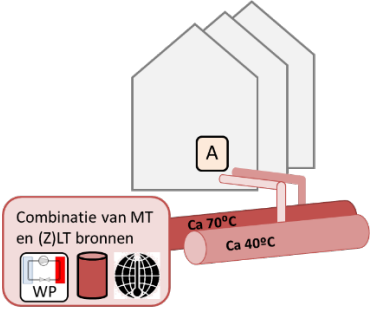
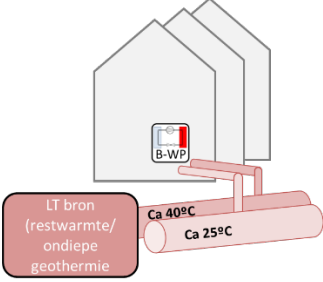
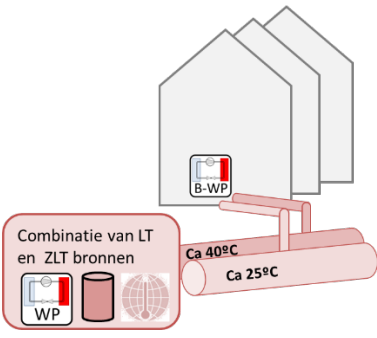
In deze ronde wordt er geen Rijksbijdrage verstrekt voor de opwek van groen gas en de ontwikkeling van de productie en de infrastructuur voor waterstof. Waterstof en groen gas i.c.m. een hybride warmtepomp is wel mogelijk als eindbeeld (bijvoorbeeld voor vooroorlogse woningen); de Rijksbijdrage kan dan worden benut voor de isolatieopgave en hybride warmtepompen. Er zijn al voldoende proeftuinen met waterstof en groen gas om van te leren.

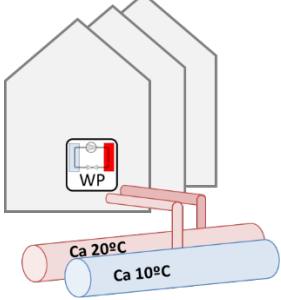
32. Welke aardgasvrij oplossing kiest u? [Kies uit optie a of b]

- a) Eén techniek [keuzemenu met een techniek]. Daarna openen 8 opties en er kan maar een worden aangeklikt.
- b) Meerdere technieken [keuzemenu met meer technieken. Daarna openen 8 opties en kunnen er meerdere opties worden aangeklikt. De technieken staan hieronder.]

33. Vervolg vraag bij de keuze b 'Meerdere technieken': Geef per techniek een inschatting voor hoeveel procent de techniek in de wijk wordt toegepast. [in percentages, bij elkaar opgeteld moet dit 100% zijn]

I	 <p>Individuele warmtepomp</p>	<p>Bron(nen) voor de individuele warmtepomp:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Lucht ☐ Gesloten bodemlus ☐ Zonthermie / PVT ☐ Overige bronnen [invullen]
II	 <p>Duurzaam gas + hybride WP</p>	<p>Bron(nen) voor de hybride warmtepomp:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Lucht ☐ Gesloten bodemlus ☐ Zonthermie/PVT ☐ Overige bronnen [invullen]
III	<p>HT (>75°C) of MT (55-75°C) warmtenet met HT/MT bron</p> 	<p>Bron(nen), piekvoorziening of opslag voor het warmtenet (meerdere opties mogelijk):</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Industrie (anders dan AVI) ☐ Aftapwarmte AVI ☐ Biomassa ☐ Geothermie ☐ Piekvoorziening [invullen] ☐ Overige bronnen [invullen] ☐ Opslag [invullen]

<p>IV</p>	<p>MT warmtenet met een (Z)LT bron of een combinatie van MT en (Z)LT bronnen + warmtepomp</p> 	<p>Bron(nen), piekvoorziening of opslag voor het warmtenet (meerdere opties mogelijk)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Industrie (anders dan AVI) ☐ Aftapwarmte AVI ☐ Aftapwarmte STEG ☐ Geothermie ☐ TEO + WKO ☐ TEA ☐ TED ☐ Lucht ☐ Datacenter ☐ Piekvoorziening [invullen] ☐ Overige bronnen [invullen] ☐ WKO ☐ Overige opslag [invullen]
<p>V</p>	<p>LT warmtenet (30-55°C) met LT bron (ook ca 30-55°C)</p> 	<p>Bron(nen), piekvoorziening of opslag voor het warmtenet (meerdere opties mogelijk):</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ LT restwarmte industrie (anders dan AVI) ☐ Ondiepe geothermie ☐ Piekvoorziening [invullen] ☐ Overige bronnen [invullen] ☐ WKO ☐ Overige opslag [invullen]
<p>VI</p>	<p>LT warmtenet (30-55°C) met een (Z)LT bron of een combinatie van LT en ZLT bronnen + warmtepomp</p> 	<p>Bron(nen), piekvoorziening of opslag voor het warmtenet (meerdere opties mogelijk)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ LT restwarmte industrie (anders dan AVI) ☐ Ondiepe geothermie ☐ TEO + WKO ☐ TEA ☐ TED ☐ Lucht ☐ Datacenter ☐ Piekvoorziening [invullen] ☐ Overige bronnen [invullen] ☐ WKO ☐ Overige opslag [invullen]
<p>VII</p>	<p>ZLT / bronnet of 5^e generatie warmtenet (10-30°C)</p>	<p>Bron(nen), piekvoorziening of opslag voor het warmtenet (meerdere opties mogelijk):</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ZLT restwarmte [toelichten] ☐ TEO + WKO

		<ul style="list-style-type: none"> ☐ TEA ☐ TED ☐ Lucht ☐ Datacenter ☐ Koeling/restwarmte kleine utiliteit (supermarkten e.d) ☐ Uitwisseling koeling algemeen (ruimtekoeling) ☐ Piekvoorziening [invullen] ☐ Overige bronnen [invullen] ☐ WKO ☐ Overige opslag [invullen]
VIII	Andere variant	<p>Indien gekozen, welke andere variant voor een aardgasvrije oplossing kiest u?</p> <p>Kies alleen voor deze optie als de variant significant anders is dan de genoemde varianten. Beschrijf deze variant en benoem ook (haalbaarheids)studies die zijn uitgevoerd met betrekking tot de oplossing.</p> <p>Upload een schema van deze variant van maximaal 2 pagina's. Het is niet toegestaan deze uploadmogelijkheid te gebruiken om stukken tekst bij te voegen. Bij overschrijding van het voorgeschreven aantal wordt het teveel niet meegenomen bij de beoordeling.¹</p>

3.1.1 Toelichting op het technische concept

34. Geef een beknopte toelichting op het concept en het bijbehorende isolatieniveau. [tekstveld max. 800 tekens]

Let op: details en cijfermatige onderbouwing worden in 'Technische oplossingen deel II' gevraagd.

35. Bij de keuze techniek III t/m VIII volgt de volgende vraag: U heeft aangegeven dat u kiest voor een oplossing met een warmtenet of een eigen variant.

Geef aan welke haalbaarheidsonderzoeken al zijn uitgevoerd en onderbouw de aannemelijkheid dat deze oplossing wordt uitgevoerd. Ga o.a. in op de volgende punten: [tekstveld max. 4.000 tekens]

- Betreft het een nieuwe warmtenet of een uitbreiding van een bestaand warmtenet?
- In geval van restwarmte: hoe wordt geborgd dat deze voor lange tijd beschikbaar is?

- Benoem de onderzoeken die gedaan zijn voor de haalbaarheid van de essentiële onderdelen, zoals WKO, geothermie, ruimte in de ondergrond.
- Ga in op bijzondere onderdelen zoals combinatie van bronnen op verschillende temperaturen, cascaderen e.d.

LET OP: cijfermatige onderbouwing wordt gevraagd in 'Technische oplossingen deel III'.

36. Is onderzocht of verzwaring van het elektriciteitsnet nodig is? [ja/nee]
37. Zo ja, hoe is dit geregeld met de netbeheerder? Is hierbij ook rekening gehouden met eventueel benodigde bovengrondse ruimte?[tekstveld max. 400 tekens]
38. Zo nee, licht toe waarom dit niet is onderzocht [tekstveld max. 400 tekens]
39. Hoe wordt het warm tapwater geproduceerd? [tekstveld max 1.000 tekens]
Ga in op het systeem en het bijbehorende systeemrendement. Kwantitatieve gegevens komen ook terug in het onderdeel 'Energiebesparing, energie-efficiëntie van het systeem'.
40. Gaat u in het plan ook uit van koeling? [ja/nee]
41. Zo ja, hoe wordt de koeling gerealiseerd? [tekstveld max. 800 tekens].
42. Heeft u nog andere technische highlights van uw oplossing die mogelijk een oplossing voor een van de uitdagingen van de energietransitie zijn? (Bijvoorbeeld gericht op peakshaving of niet belasten van het elektriciteitsnet, modulaire uitbreidbaarheid, grote CO2 besparing, etc.) [tekstveld max. 1.600 tekens]

3.2 Technische oplossingen II

3.2.1 Op welke manier is het technisch ontwerp van de alternatieve warmtevoorziening tot stand gekomen?

Afweging en alternatieven:

43. Is er een afweging gemaakt tussen verschillende alternatieven? [ja/nee]
44. Zo ja, elke afwegingscriteria / beoordelingscriteria hebben hierbij een rol gespeeld? [tekstveld max. 1.200]
45. Welke technische alternatieven zijn vergeleken en op welke wijze is de uiteindelijke warmteoptie bepaald? In geval van verschillende bouwtypen: Is bijvoorbeeld gekozen voor een alternatieve warmteoptie die flexibel toepasbaar is voor meerdere bouwtypen of is er voor gekozen om verschillende alternatieve warmteopties binnen een wijk naast elkaar te realiseren? [tekstveld max. 1.200]

3.2.2 Relatie met RES/RSW, TVW en leidraad

46. Is in uw regio al een Regionale Structuur Warmte (RSW) opgesteld? [ja/nee]
47. Zo ja, heeft u op basis hiervan de warmtebronnen voor uw gemeente in beeld gebracht? [ja/nee]
48. Zo nee, op welke wijze heeft u de warmtebronnen in beeld gebracht? [tekstveld max. 400 tekens]
49. Heeft u een (concept) Transitievisie Warmte opgesteld? [ja/nee]
50. Zo ja, heeft u de keuze voor de aangevraagde wijk hierop gebaseerd? [ja/nee]
51. Licht voorgaand antwoord toe [tekstveld max. 400 tekens]
52. Is de Leidraad (Startanalyse en/of Handreiking voor lokale analyse) bij de totstandkoming van deze keuze gebruikt? [ja/nee]
53. Licht uw antwoord toe. [tekstveld max. 400 tekens]

3.2.3 Technische risico's

54. Welke mogelijke technische risico's zijn te onderscheiden? [tekstveld max. 3.200 tekens]
Benoem hierbij per risico: de kans dat dit risico optreedt, welke partijen het risico dragen, de mogelijke impact van het risico, de acties die zijn voorzien om het risico te voorkomen en de mogelijke oplossingen om het optreden van bepaalde gevolgen tegen te gaan (mitigerende maatregelen).

3.2.4 Energiebesparing en energie-efficiëntie van het systeem

In onderstaande vragen wordt de energiebesparing en energie-efficiëntie van het wijksysteemgedetailleerd uitgevraagd.

55. Geef een kwantitatieve beschrijving van de isolatie ambitie en de mate van reductie van de warmtevraag voor ruimteverwarming en tapwater. [tekstveld max. 4.800 tekens] (let op: details isolatiemaatregelen komen terug in de volgende vraag). Deze vraag dient als onderbouwing voor de volgende vraag:
  - Benoem het huidige isolatieniveau van de gebouwen en het huidige finale gasgebruik per jaar. Geef, indien bekend, een inschatting van de huidige netto warmtevraag voor ruimteverwarming.
  - Beschrijf of en hoe er een maatregelenpakket per veel voorkomend woningtype is gemaakt, en hoe dit past bij het gekozen warmtealternatief.
  - Wat is het voorziene isolatieniveau? (Bijvoorbeeld berekend volgens NTA 8800, in kWh/m² per jaar, of op basis van een samenvatting van een maatregelenpakket)) voor de meest voorkomende woning/gebouwtypen en geef voor deze gebouwen een inschatting van de netto warmtevraag voor ruimteverwarming nadat de isolatiemaatregelen uit het plan zijn uitgevoerd.
  - Wat is de huidige warmtevraag voor tapwater, en in geval van energiebesparende maatregelen zoals een douche WTW, wat is de toekomstig verwachte warmtevraag voor tapwater?
Verwijs, indien van toepassing, naar de relevante pagina's die u eerder heeft geüpload bij 'Bestaande

studies, overeenkomsten en afspraken'. Let op: details isolatiemaatregelen in relatie tot aanpak en kosten komen terug bij 'Technische oplossingen, deel III'.

56. Wat is de netto warmtevraag per jaar van alle gebouwen na uitvoering van alle maatregelen - opgesplitst in een warmtevraag voor ruimteverwarming en tapwater? (MWh of GJ/jaar)
[tekstveld max. 200 tekens]

57. Geef een kwantitatieve beschrijving van het wijkenergiesysteem en de benodigde input van energiebronnen. [tekstveld max. 4.800 tekens]

- Beschrijf en onderbouw de energie-efficiëntie van het (wijk)energiesysteem, voor de keten van gebouwinstallaties tot wijkinstallaties. Ga hierbij in op het totaalsysteem en de energieprestaties van de belangrijkste onderdelen. Verwijs, indien van toepassing, naar de relevante pagina's die u eerder heeft geüpload bij 'Bestaande studies, overeenkomsten en afspraken'.
- In geval van warmtenetten: ga in op warmteverliezen distributie, pompenergie, Seasonal Coefficient of Performance (SCOP) warmtepomp indien van toepassing, piek- en backup oplossing en het aandeel dat door deze piekvoorziening wordt geleverd.
- In geval van (hybride) warmtepomp: ga in op de SCOP voor ruimteverwarming en tapwater, de piekvoorziening en het benodigde piekvermogen elektriciteit. Voor hybride WP: ga in op het aandeel energie dat door de WP wordt geleverd voor zowel ruimteverwarming als tapwater.
- Geef een inschatting van de benodigde input aan energiedragers (warmte met het bijbehorende temperatuurniveau, elektriciteit, duurzaam gas) in het totale energiesysteem. Het gaat om de totale hoeveelheid energie die nodig is voor de warmtevoorziening; dit betreft dus zowel de woning- als de wijkinstallaties.

Deze vraag dient als onderbouwing voor de benodigde energie-input die gevraagd wordt in de volgende vraag. U kunt eventueel maximaal 2 grafieken of tabellen van maximaal 2 pagina's per grafiek of tabel uploaden. Het is niet toegestaan deze uploadmogelijkheid te gebruiken om stukken tekst bij te voegen. Bij overschrijding van het voorgeschreven aantal wordt het teveel niet meegenomen bij de beoordeling.

58. Vul de benodigde energie-input per energiedrager in (in MWh/ GJ of m³ aardgasequivalenten per jaar) voor de gehele wijk.

- Elektriciteit (MWh/jaar): [tekstveld max. 50 tekens]
- Warmte + temperatuurniveau + bron (GJ/jaar) [tekstveld max. 150 tekens]
- (duurzaam) gas (m³/jaar) [tekstveld max. 50 tekens]

3.3 Technische oplossingen III

Technische uitwerking gebouw gebonden maatregelen en bijbehorende kosten

Dit onderdeel gaat over de concrete uitwerking van de gebouw gebonden maatregelen. Hierbij wordt ook inschatting en onderbouwing van kosten gevraagd. Deze dienen tevens als invoer voor de financiële plannen (businesscase).

59. De gebouwgebonden maatregelen heeft u al eerder beschreven. Geef voor de betreffende onderdelen de hiervoor ingeschatte kosten weer. [tekstveld max. 2.000 tekens]

Geef daarbij ook een inschatting van in hoeverre de wijkgerichte aanpak leidt tot een kostenreductie door collectieve inkoop. Maak, indien beschikbaar, een onderscheid tussen de kosten voor verschillende onderdelen, waaronder o.a.:

- Isolatie: gevel, vloer, dak, ramen
- Kierdichting
- Ventilatiesysteem
- Afgiftesysteem
- In geval van warmtenet: afleverset
- In geval van een (hybride) warmtepomp: warmtepomp + bijbehorende onderdelen (buitenunit / buffervat)
- Tapwateroplossing

U kunt eventueel een tabel van maximaal 2 pagina's uploaden. Het is niet toegestaan deze uploadmogelijkheid te gebruiken om stukken tekst bij te voegen. Bij overschrijding van het voorgeschreven aantal wordt het teveel niet meegenomen bij de beoordeling.

60. Hoe zijn de kosteninschattingen van de investeringen gedaan (bijvoorbeeld op basis van kostenkennallen of gebaseerd op offertes)? [tekstveld max. 600 tekens]

3.3.1 Technische uitwerking wijkmaatregelen en bijbehorende kosten

61. Het wijkstelsel is al eerder beschreven. Geef hieronder de betreffende wijkenergiedeelcomponenten en de hiervoor ingeschatte kosten weer. [tekstveld max. 2.600 tekens]

Maak een onderscheid tussen alle componenten in de wijk, bijvoorbeeld:

- Onttrekken warmte uit warmtebron
- WKO
- Warmtenet

- Etc.

62. Indien van toepassing: u gaf eerder aan dat er sprake is van warmtenetten. Hoe wordt technisch ingespeeld op de mogelijke volloop risico's? [tekstveld max. 600 tekens]

3.3.2 Ontzorging en verantwoordelijkheden met betrekking tot de technische uitwerking

Verantwoordelijkheid ontwerp

63. Bij wie ligt de regie op het samenhangend ontwerp voor de gebouw gebonden maatregelen en het wijksysteem? [tekstveld max. 200 tekens]

Ontzorging

64. Op welke manier worden gebouweigenaren ontzorgd bij het nemen van de gebouw gebonden maatregelen? Ga hierbij ook in op de samenwerking met marktpartijen. [tekstveld max. 800 tekens]

Verantwoordelijkheden

65. Hoe ziet de verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen de verschillende partijen/stakeholders er uit? Hoe worden die organisatorisch en contractueel vastgelegd? [tekstveld max. 600 tekens]

66. Bij wie ligt de verantwoordelijkheid voor het installeren en functioneren van het systeem, zowel het wijksysteem als de gebouw gebonden maatregelen? Hoe wordt de kwaliteit geborgd? Worden er garanties afgegeven, zo ja door wie? [tekstveld max. .950 tekens]

4. Financiële onderbouwing en businesscase

4.1 Financiële onderbouwing en businesscase

Voor de businesscase zijn templates ter beschikking gesteld voor de volgende alternatieve warmteopties:

- Warmtenet
- All-electric
- Hybride / stapsgewijze aanpak richting aardgasvrij

Onze rekentool kunt u voor de warmteopties warmtenet, all-electric en een hybride/stapsgewijze aanpak richting aardgasvrij als hulpmiddel gebruiken om de businesscase op te stellen. Download de rekentool op de website www.aardgasvrijewijken.nl. U mag deze gebruiken, maar dat is niet verplicht. U kunt uw eigen businesscase template toepassen als uw aanpak bijvoorbeeld niet past binnen één van deze templates. Dit moet met het volgende bestandstype: Excel.

Voor de berekeningen maakt u bij voorkeur gebruik van getallen uit onderzoeken in de wijk en berekeningen aan de woning in het project. Mocht u deze niet hebben, dan kunt u gebruik maken van de waarden zoals die ook in de Leidraad worden gebruikt dan wel zijn gehanteerd bij de doorrekening van het Klimaatakkoord.

Wordt er gebruik gemaakt van kostenkengetallen of referentiewaardes in de berekeningen en hebben er nog geen onderzoeken plaatsgevonden in de wijk en aan de woningen, dan is de ervaring dat de werkelijke getallen voor de totale wijkaanpak anders kunnen uitvallen. Wij adviseren u bij het gebruik van kostenkengetallen, wat een afspiegeling is van het gemiddelde in Nederland, hogere risicomarges op te nemen in de businesscase om rekening te houden met tegenvallers in de begroting. Daarnaast kunt u de fasering om tot een definitieve businesscase te komen opnemen in de planning.

67. Hoe ziet de businesscase eruit voor de verschillende onderdelen (onderverdeeld in object – distributie – bron)?

Upload de business case als een bestand in .xls. Een business case die niet in dit format wordt ingediend, wordt niet in de beoordeling meegenomen. Een beschrijving van de onderdelen van de businesscase vindt u op de website of via deze link [hier](#) *Het betreft de hierna benoemde onderdelen 1 t/m 1.5.3.*

1. Een business case voor de eigenaar-bewoners. Vermeld in deze businesscase:

- 1.1.1. De investeringskosten. Inclusief de mogelijk ‘aanvullende kosten’ (zoals elektrisch koken of energieadviezen). Vermeld hierbij ook welke afschrijvingstermijnen, terugverdiertijden en risicomarges u hanteert.
- 1.1.2. De hoogte van de financiering en de financieringskosten. Vermeld hierbij ook welke looptijd, aflossingsvrije periode en rentes u hanteert. Indien u bijvoorbeeld van plan bent het warmtefonds in te zetten voor eigenaar-bewoners kunt u rekenen met 20 jaar, en voor de rente op deze leningen uitgegaan van 2% .
- 1.1.3. De hoogte van de beschikbare subsidies.
- 1.1.4. Het gedeelte van de investering wat niet ingevuld wordt door financiering of subsidie.
- 1.1.5. De verwachte opbrengsten (bijvoorbeeld door een lagere energierekening en andere opbrengsten).
- 1.1.6. De verwachte exploitatie kosten (bijvoorbeeld door hogere onderhoudskosten of andere variabele kosten).
- 1.1.7. De Netto Contante Waarde die hieruit volgt. Vermeld hierbij welke discontovoet u hanteert.
- 1.1.8. De hoogte van de onrendabele top.

2. Een business case voor de woningcorporaties, particuliere verhuurders, eigenaren van maatschappelijk en commercieel vastgoed/utiliteitsgebouwen. Vermeld in deze businesscase:

- 1.2.1. De investeringskosten. Inclusief de mogelijk ‘aanvullende kosten’ (zoals elektrisch koken of energieadviezen). Vermeld hierbij ook welke afschrijvingstermijnen, terugverdiertijden en risicomarges u hanteert.
- 1.2.2. De hoogte van de financiering en de financieringskosten. Vermeld hierbij ook welke looptijd, aflossingsvrije periode en rentes u hanteert.

- 1.2.3. De hoogte van de beschikbare subsidies.
- 1.2.4. Het gedeelte van de investering wat niet ingevuld wordt door financiering of subsidie.
- 1.2.5. De verwachte opbrengsten (bijvoorbeeld door een lagere energierekening, extra huuropbrengsten, de EPV en andere opbrengsten).
- 1.2.6. De verwachte exploitatie kosten (bijvoorbeeld door hogere onderhoudskosten of andere variabele kosten).
- 1.2.7. De Netto Contante Waarde die hieruit volgt. Vermeld hierbij welke discontovoet(en) u hanteert.
- 1.2.8. De hoogte van de onrendabele top.

3. Een business case voor de energieleverancier of warmtebedrijf. Vermeld in deze businesscase:

- 1.3.1. De investeringskosten voor de infrastructuur en distributie van de alternatieve warmteoptie. Vermeld hierbij ook welke afschrijvingstermijnen, terugverdientijden en risicomarges u hanteert.
- 1.3.2. De hoogte van de financiering en de financieringskosten. Vermeld hierbij ook welke looptijd, aflossingsvrije periode en rentes u hanteert.
- 1.3.3. De hoogte van eenmalige opbrengsten (bijvoorbeeld de Bijzondere Aansluitkosten).
- 1.3.4. Het gedeelte van de investering wat niet ingevuld wordt door financiering of eenmalige opbrengsten.
- 1.3.5. De verwachte opbrengsten (bijvoorbeeld de inkomsten vanuit de levering van de warmte). Vermeld hierbij ook of u rekening houdt met risico's in de exploitatie, bijvoorbeeld vollooprisico.
- 1.3.6. De verwachte exploitatie kosten (bijvoorbeeld door onderhoudskosten, geplande vervangingsinvesteringen of andere variabele kosten).
- 1.3.7. De Netto Contante Waarde die hieruit volgt. Vermeld hierbij welke discontovoet u hanteert.
- 1.3.8. De hoogte van de onrendabele top.

4. Een businesscase voor de energieproducent. Vermeld in deze businesscase:

- 1.4.1. De investeringskosten voor de bron van de alternatieve warmteoptie. Vermeld hierbij ook welke afschrijvingstermijnen, terugverdientijden en risicomarges u hanteert.
- 1.4.2. De hoogte van de financiering en de financieringskosten. Vermeld hierbij ook welke looptijd, aflossingsvrije periode en rentes u hanteert.
- 1.4.3. De hoogte van eenmalige opbrengsten.
- 1.4.4. Het gedeelte van de investering wat niet ingevuld wordt door financiering of eenmalige opbrengsten.

- 1.4.5. De verwachte opbrengsten (bijvoorbeeld de inkomsten vanuit de verkoop van de warmte aan de energieleverancier). Vermeld hierbij ook of u rekening houdt met risico's in de exploitatie.
- 1.4.6. De verwachte exploitatie kosten (bijvoorbeeld door onderhoudskosten, geplande vervangingsinvesteringen of andere variabele kosten).
- 1.4.7. De Netto Contante Waarde die hieruit volgt. Vermeld hierbij welke discontovoet u hanteert.
- 1.4.8. De hoogte van de onrendabele top.

5. De Netto Contante Waarde en de Onrendabele Top die hieruit volgt voor het gehele project.

- 1.5.1. Bereken de integrale NCW en Onrendabele Top voor het gehele project als onderbouwing voor de gevraagde Rijksbijdrage. Houdt hierbij rekening met 'dubbele kasstromen' zoals de BAK die als kostenpost staat bij de gebouwegenaren en als inkomsten staat bij de warmteleverancier.
- 1.5.2. Vermeld eventuele aanvullende kosten voor de gemeente, zoals de projectgebonden proces- en advieskosten.
- 1.5.3. Wat is het percentage van de gevraagde Rijksbijdrage in verhouding tot alle investeringen en wat zijn de investeringskosten per woning(equivalent)? Neem deze waarden over uit de berekening in de businesscase.

68. In welk stadium (van concept tot definitief) bevindt de businesscase zich? [tekstveld max. 4.000 tekens]

Geef aan waarop u de businesscase(s) baseert. Verwijs hierbij eventueel naar documenten die u bij paragraaf 2.7 heeft geüpload. Geef bijvoorbeeld aan welke partijen de onderzoeken hebben uitgevoerd, wat de belangrijkste uitkomsten zijn, met wie de overeenkomsten zijn aangegaan en wat de vastgelegde afspraken zijn.

69. Geef aan indien de gevraagde Rijksbijdrage afwijkt van de Onrendabele Top uit de businesscase, wat hier de achterliggende reden voor is en hoe dit verschil wordt ingevuld. [tekstveld max. 400 tekens]

70. Wat is het percentage van de gevraagde Rijksbijdrage in verhouding tot alle investeringen en wat zijn de investeringskosten per woning(equivalent)? [tekstveld max. 200 tekens]

Neem bij voorkeur deze waarden over uit de berekening in de businesscase.

71. Onderbouw de hoogte van de benodigde investeringen voor de verschillende stakeholders [tekstveld max. 4.000 tekens].

Verwijs hierbij indien van toepassing naar de antwoorden die u heeft gegeven bij het onderdeel techniek '*Technische uitwerking gebouw gebonden maatregelen en bijbehorende kosten*'.

72. Hoe worden de investeringen gefinancierd? [tekstveld max. 4.000 tekens]
Benoem de beschikbare en de gevraagde bronnen voor financiering en de eigen bijdrage van de partijen. Sluit hierbij aan op de financieringsbegroting in de businesscase. Geef aan wat het commitment is en welke afspraken er zijn gemaakt met projectpartners over de eigen inbreng en of er intentieverklaringen zijn afgegeven door financieringspartijen.
73. Voert u posten op, zoals 'projectkosten' of extra kosten voor bijvoorbeeld ontzorging? [ja/nee]
74. Zo ja, geef hiervoor een onderbouwing. [tekstveld max. 2.400 tekens]

4.2 Hoe wordt ingespeeld op de (financiële) risico's?

Ondersteun dit door een risicoanalyse en vertaling van de impact van de risico's in de businesscase.

75. Welke mogelijke financiële risico's zijn te onderscheiden (risicoprofiel)? [tekstveld max. 4.000 tekens]
Benoem hierbij per benoemd risico: de kans dat dit risico optreedt, welke partijen het risico dragen, de mogelijke impact van het risico, de acties die zijn voorzien om het risico te voorkomen en de mogelijke oplossingen om het optreden van bepaalde gevolgen tegen te gaan (mitigerende maatregelen).
76. Vertaal de financiële risico's in de businesscase door middel van het opnemen van een post onvoorzien bij de investeringskosten (ramingsrisico), in een disconteringsvoet (marktrisico) of het doorrekenen van het vollooprisko. [tekstveld max. 4.000 tekens]
Verwijs hierbij eventueel naar een bij paragraaf 2.7 geüploade scenario- en/of gevoeligheidsanalyse om de omvang van de financiële risico's op de businesscase te onderbouwen. Leg bij deze analyse waar relevant ook een link met de mijlpalenplanning.

4.3 Hoe wordt in de financiële onderbouwing invulling gegeven aan betaalbaarheid voor huurders en woningeigenaren?

77. Wat is het aanbod aan de huurders en eigenaar-bewoners? [tekstveld max. 1.200 tekens]
78. Hoe borgt u de betaalbaarheid voor alle bewoners, als ook voor huishoudens zonder of met beperkte financiële draagkracht? [tekstveld max. 1.200 tekens]
79. Hanteert u woonlastenneutraliteit als uitgangspunt voor huurders en eigenaar bewoners? Zo ja, hoe wordt de onrendabele top bij huurders of eigenaar-bewoners ingevuld? [tekstveld max. 1.200 tekens]
80. Met welke financieringsinstrumenten voor woningeigenaren houdt u rekening? Zet u ook specifieke financieringsinstrumenten in voor huishoudens met geringe financiële draagkracht? Gaat het om

bestaande financieringsinstrumenten of gaat het om nog te ontwikkelen financieringsinstrumenten?

[tekstveld max. 1.200 tekens]

81. Houdt u rekening met een stijging van de woningwaarde en hoe vertaalt dit zich in de businesscase?

[tekstveld max. 1.200 tekens]

5. Regie & organisatie

5.1 Regierol gemeente

In het Klimaatakkoord is aangegeven dat gemeenten de regierol hebben bij de wijkgerichte aanpak. Het is belangrijk te weten op welke wijze u dit concreet invult, zowel intern in de gemeentelijke organisatie, inclusief het bestuur en de gemeenteraad, als extern met alle betrokken stakeholders in de wijk en waar nodig er buiten.

82. Kunt u in algemene zin aangeven wat uw visie is op het voeren van de regierol bij het aardgasvrij maken van de wijk? [tekstveld max. 1.600 tekens]

Waar van toepassing specificeer de regierol in relatie tot een bewonersinitiatief, de woningbouwcorporatie, VvE's en particuliere huiseigenaren.

5.2 Rol gemeenteraad

83. Wat is hierbij de rol van de gemeenteraad? [tekstveld max. 3.000 tekens]

- Op welke wijze is de gemeenteraad betrokken bij deze aanvraag?
- Heeft de gemeenteraad ingestemd met het indienen van een aanvraag voor een proeftuin?
- Op welke wijze wordt de gemeenteraad betrokken in het totale proces en de besluitvorming?

84. Op welke wijze worden de gemeenteraad en het college van B&W betrokken bij het vaststellen van de (uitgangspunten van de) participatie- en communicatieaanpak, ook in relatie tot eventuele bewonersinitiatieven? [tekstveld max. 2.000 tekens]

85. Geef een overzicht van de verschillende stakeholders die betrokken zijn bij de aanpak. [tekstveld max. 4.000 tekens]

- Benoem per stakeholder hun rol, de verantwoordelijkheden die zij nemen in het project, het bestuurlijk commitment van deze partijen en, indien van toepassing, de samenwerkingsafspraken die met hen zijn gemaakt.
- Geef ook aan op welke wijze de gemeente in samenspraak met de stakeholders het proces inricht.

5.3 Rol woningbouwcorporaties

86. Is er sprake van belangrijke positie van woningbouwcorporaties binnen de wijk? [ja /nee]
87. Zo ja, hoe ziet de rol van de woningbouwcorporaties in de aanpak eruit? Hoe werken zij samen met de andere stakeholders om de wijk (op termijn) aardgasvrij te maken? [tekstveld max. 4.000 tekens]

5.4 Rol bewonersinitiatief

88. Is er sprake van een belangrijke positie van een bewonersinitiatief binnen de wijk? [ja / nee]
89. Zo ja, hoe ziet de rol van het bewonersinitiatief in de aanpak eruit? Hoe werken gemeente en initiatief samen, zijn er samenwerkingsafspraken gemaakt? Wie heeft welke verantwoordelijkheid? Hoe wordt gezorgd dat alle gebouweigenaren betrokken worden? [tekstveld max. 4.000 tekens]

5.5 Rol netbeheerder

90. Hoe ziet de rol van de netbeheerder in de aanpak eruit? Hoe werkt de netbeheerder samen met de andere stakeholders om de wijk (op termijn) aardgasvrij te maken?
[tekstveld max. 2.400 tekens]

5.6 Projectstructuur

91. Hoe ziet de projectstructuur en de inbedding van de wijkenaanpak binnen de gemeentelijke organisatie eruit? Geef hierbij een beeld van de ingezette capaciteit en middelen. [tekstveld max. 4.000 tekens]
- U kunt eventueel maximaal 2 grafieken of tabellen van maximaal 2 pagina's per grafiek of tabel uploaden. Het is niet toegestaan deze uploadmogelijkheid te gebruiken om stukken tekst bij te voegen. Bij overschrijding van het voorgeschreven aantal wordt het teveel niet meegenomen bij de beoordeling.

5.7 Borging participatie- en communicatieproces

92. Hoe is het participatie- en communicatieproces geborgd in de gemeentelijke en in de projectorganisatie? [tekstveld max. 2.400 tekens]

6. Participatie & communicatie

6.1 Participatie & communicatie

De impact van de transitie voor bewoners en gebouweigenaren is groot. Vaak moeten maatregelen aan woningen en andere gebouwen worden genomen. Dit vergt financiële investeringen en gedragsverandering in de manier waarop bewoners hun woning verwarmen en hoe zij koken. De bereidheid van bewoners om mee te doen in de transitie in de wijk is daarom van groot belang. Een doordachte participatie- en communicatieaanpak is essentieel om dit te bereiken. Voor deze aanpak is echter geen blauwdruk, veel hangt af van de (sociale) kenmerken van de wijk en van haar bewoners, de bestaande relatie tussen de bewoners, de gemeente en de andere stakeholders, en de beoogde maatregelen. In de aanvraag dient een onderbouwing te staan van de participatie- en communicatieaanpak naar alle bewoners, gebouwgebruikers en gebouweigenaren in de wijk en de wijze waarop daarmee wordt aangesloten bij de (sociale) kenmerken van de wijk en de behoeften die er zijn. Ook de samenwerking met bewonersinitiatieven- en coöperaties in de wijk en de sociale uitvoeringsgereedheid zijn daarbij belangrijke aspecten.

Het doel van deze vragen is om te bepalen of er een doordachte participatie- en communicatieaanpak is die heeft geleid tot een aanvraag die ook in sociaal opzicht als uitvoeringsgereed kan worden beoordeeld.

93. Geef aan hoe de uitkomst van de wijkanalyse (zie bij 'Informatie wijk en aanpak' is meegenomen in het bepalen van de participatie- en communicatieaanpak.

[tekstveld max. 4.000 tekens]

94. Geef een onderbouwde inschatting van de mate waarin deze aanvraag ook in sociaal opzicht uitvoeringsgereed is. Geef weer hoe u borgt dat de aanpak mag rekenen op draagvlak bij en betrokkenheid van bewoners. Geef ook aan of u bezig bent met het meten van bewonerstevredenheid en zo ja, op welke wijze u dit meet en wat de uitkomsten tot nu toe hiervan zijn. [tekstveld max. 4.000 tekens]

Dit wil zeggen: een onderbouwing waarom verwacht mag worden dat er actief draagvlak is bij bewoners en gebouweigenaren voor het aardgasvrij maken van hun woningen / gebouwen door middel van deze aanpak. Deze onderbouwing geeft onder andere inzicht in welk proces met bewoners is doorlopen in het kader van het ontwikkelen van de aanpak in deze aanvraag, welk percentage van de bewoners reeds op de hoogte is van de voorstellen, hoe zij hierin staan in algemene zin, de wijze waarop zij hierin betrokken kunnen zijn en op welke wijze zij de betaalbaarheid van het aanbod percipiëren. Tevens bevat deze onderbouwing een inschatting van de risico's en mogelijke alternatieve maatregelen als het niet lukt om het draagvlak onder bewoners en gebouweigenaren vast te houden en/of verder uit te bouwen.

95. Op welke manier en op welke momenten hebben bewoners en gebouweigenaren (mede)zeggenschap bij de totstandkoming en uitvoering van het plan en de keuze voor het warmtealternatief? [tekstveld max. 4.000 tekens]
- Benoem ook uw inschatting van de trede(s) van de participatieladder waar uw participatieaanpak op gebaseerd is en waarom deze trede volgens u passend is bij deze wijk, de fase van in het wijkproces en deze aanpak. De tredes zijn: 0. Informeren 1. Raadplegen 2. Advies vragen 3. Coproduceren 4. Bewoners beslissen. De ladder is gebaseerd op het afwegingskader participatie van Prodemos. Vermeld daarnaast hoe u de bewoners informeert over de wijze waarop u hun inbreng verwerkt.

6.2 Bewonersinitiatieven

96. Zijn er bestaande bewonersinitiatieven (inclusief energiecoöperaties)? [ja/nee]
97. Zo ja, zijn deze in kaart gebracht? [ja/nee]
98. Zo ja, op welke wijze zijn ze in kaart gebracht en zijn ze betrokken bij de aanpak? [tekstveld max. 2.000 tekens]
99. Zet de gemeente personele en/of financiële middelen in ter ondersteuning van en in samenwerking met deze initiatieven? [ja/nee]
100. Indien van toepassing: Hoe worden bewoners in staat gesteld zelf onderdelen van de aanpak te organiseren en hoe draagt de warmtetransitie bij aan het versterken van de wijk economie? [tekstveld max. 4.000 tekens]

6.3 Looptijd proeftuin

101. Kiest u voor een aanpak gericht op het aardgasvrij maken van de wijk binnen de looptijd van de proeftuin of op middellange termijn?
- Binnen de looptijd van de proeftuin (vóór 2030)
  - Op middellange termijn (vóór 2040)
102. Indien middellange termijn, geef antwoord op de volgende vragen: [tekstveld max. 3.200 tekens]
- Hoe zorgt u ervoor dat wordt aangesloten bij natuurlijke momenten?
  - Hoe zorgt u ervoor dat de aandacht van bewoners/eigenaren wordt vastgehouden gedurende de gehele periode tot moment van volledig aardgasvrij maken?
103. Indien van toepassing: omschrijf de wijze waarop u samenwerkt met de woningbouwcorporatie(s) en bewonersinitiatieven om de communicatie naar en de participatie van huurders én de particulieren in de wijk goed te organiseren. [tekstveld max. 4.000 tekens]

6.4 Andere organisaties

104. Zijn er andere organisaties die een belangrijke rol in de wijk spelen (sociale structuren) zoals een wijkraad, bewonersgroepen, huurdersorganisaties, buurthuizen, sportverenigingen, ondernemersverenigingen, etc. betrokken bij de aanpak? [ja/nee]
105. Zo ja, beschrijf op welke wijze hiermee wordt samengewerkt. [tekstveld max. 2.000 tekens]

7. Verbinden van opgaven

Het aardgasvrij maken van een wijk is een kans om andere fysieke en sociaaleconomische opgaven die in de wijk spelen aan te pakken. Andersom kan het verbinden met andere opgaven het aardgasvrij maken van de wijk versterken. De kans op bijvoorbeeld een breder draagvlak kan toenemen, doordat er aangesloten wordt bij de prioriteiten van inwoners.

Belangrijk is dat, op basis van de wijkanalyse die in het algemene deel is opgevraagd, breed wordt gekeken naar welke opgaven er spelen en actueel zijn en hoe die door de gemeente aan de proeftuin kan worden verbonden, bijvoorbeeld om “werk-met-werk” te maken en daarmee de wijk beter te bedienen, en/of om door deze verbinding de energietransitie een grotere kans van slagen te geven. Het verhaal is belangrijk: hoe wordt “in de huid van de wijk” gekropen. Een verbindende aanpak betekent ook iets voor de werkwijze binnen de gemeentelijke organisatie en voor de samenwerking met partners en inwoners in de wijk.

Mogelijke opgaven die verbonden kunnen worden aan de aardgasvrij aanpak:

- Sociale cohesie en eenzaamheid
- Gezondheid
- Armoede en schuldenproblematiek
- Werkgelegenheid
- Veiligheid en overlast
- Krimp en vergrijzing
- Klimaatadaptatie
- Andere verbetering van de fysieke kwaliteit van de leefomgeving in wijken waarin één of meerdere van bovengenoemde opgaven spelen (openbare ruimte, infrastructuur etc).

Voor nadere duiding van dit thema wordt verwezen naar de webpagina van Verbinden van Opgaven op www.aardgasvrijewijken.nl. In het bijzonder wijzen we op de infographic op de webpagina waarin de verschillende opgaven die kunnen spelen in een wijk zijn verbeeld en ook de mogelijke samenhang tussen de opgaven. Ook staat op de site de link naar het Experimenteerprogramma Kwetsbare Wijken en de City Deal Energieke wijken, duurzaam en sociaal.

106. Welke andere opgaven spelen er in de wijk die gekoppeld kunnen worden aan de aanpak en hoe worden ze gekoppeld? [tekstveld max. 4.000 tekens]

Beschrijf op basis van de wijkanalyse zo concreet mogelijk:

- om welke opgaven het gaat;
- waarom deze verbinding wordt gelegd, welke voordelen kan dit opleveren;
- op welke wijze een verbinding wordt gelegd tussen de aanpak en deze opgaven (met welke maatregelen, projecten of producten);

Mogelijk zijn er goede redenen om een opgave juist niet te verbinden aan de aanpak.

Beschrijf de reden als voor een geïdentificeerde opgave de verbinding bewust niet wordt gelegd.

107. Beschrijf hoe de verbinding(en) in de gemeentelijke organisatie en de projectorganisatie worden gelegd. Geef antwoord op de vragen: [tekstveld max. 4.000 tekens]

- Hoe zijn de verschillende afdelingen betrokken bij het identificeren van te verbinden opgaven en het plan?
- Hoe zijn andere organisaties/stakeholders betrokken die hierop actief zijn in de wijk?
- Hoe worden bewoners hierbij betrokken?

8. Wob (Wet openbaarheid van bestuur)

8.1 Openbaarmaking aanvraag

Indien uw aanvraag geselecteerd wordt als proeftuin aardgasvrije wijken, dan wordt uw aanvraag actief openbaar gemaakt conform de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Het kan voorkomen dat bepaalde informatie niet openbaar kan worden gemaakt. Dit kan uitsluitend op grond van de uitzonderingsgronden vermeld in de Wob. Bijvoorbeeld daar waar het gaat om bedrijfsgevoelige informatie en persoonsgegevens. Hier kunt u aangeven welke passages uit uw aanvraag niet voor openbaarmaking in aanmerking komen.

108. Mogen alle passages openbaar worden gemaakt? [ja/nee]

109. Zo nee, voor welke passages wilt u gebruik maken van de Wob?*

Geef hierbij zo specifiek mogelijk aan:

- Het bijbehorende thema (indien van toepassing)
- De bijbehorende vraag
- De passage waar het om gaat

110. Geef hierbij per passage aan om welke Wob-grond het gaat. Het ministerie van BZK toetst bij openbaarmaking aan de Wob-gronden. [tekstveld max. 3.000 tekens]

Het ministerie van BZK zal ook een eigen toets uitvoeren op de uitzonderingsgronden zoals vermeld in de Wob.